

บทที่ ๓

ท่วงทำนองเขียนและกลวิธีการเขียน

ท่วงทำนองเขียน หมายถึงลีลาท่าทีในการเขียนที่แสดงออกมาและปรากฏให้เห็นเป็นที่สังเกตได้ว่าเป็นอย่างไร เช่น การใช้คำยากหรือง่าย การผูกประโยคสั้นหรือยาว การลำดับประโยคต่อเนื่องกัน เรื่อยไปหรือกลับไปกลับมา เป็นต้น การเขียนของแต่ละคนย่อมจะมีท่วงทำนองของตนเอง ซึ่งอาจจะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกับของคนอื่นก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (อัคร-พาหุ งามจิตติ ฯลฯ) กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส.) เจ้าพระยา-ธรรมศักดิ์มนตรี (ครูเทพ) กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ พระยา-อนุนานราชชน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ฯลฯ ต่างก็มีท่วงทำนองเขียนซึ่งสังเกตเห็นได้ว่าไม่ซ้ำกัน อย่างไรก็ตาม เราอาจจะจัดท่วงทำนองเขียนที่คล้ายกันรวมเข้าเป็นพวกเดียวกันได้ ดังจะกล่าวต่อไป

ท่วงทำนองเขียนแบบต่าง ๆ

ถ้าหากจะแบ่งท่วงทำนองเขียนออกเป็นแบบต่าง ๆ อย่างกว้างที่สุดก็พอจะแบ่งได้สัก ๓ แบบด้วยกัน คือ แบบง่าย แบบปานกลาง และแบบยาก แต่ถ้าหากจะแบ่งให้รัดกุมขึ้นตามท่วงทำนองที่มองเห็นได้ตามปรกติก็พอจะแบ่งได้ดังนี้

๑. ท่วงทำนองเขียนแบบเรียบ ๆ เป็นท่วงทำนองเขียนที่ใช้
 ค่าง่าย ๆ ชัดเจน การผูกประโยคไม่ซับซ้อน ทำให้อ่านง่าย เข้าใจได้
 ทันที ไม่ต้องเสียเวลาขบคิดมากนัก ผู้ที่มีท่วงทำนองเขียนแบบนี้ได้แก่
 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ และ
 ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นต้น ยกตัวอย่าง เช่น

“เรื่องราวของท่านผู้นี้ เราอาจหาได้โดยมีประวัติซึ่งท่านเขียนไว้
 เอง และสำหรับผู้มีศรัทธาอย่างมหาत्मะกานธีนี้ ประวัติที่ท่านเขียน
 ของตนเองย่อมเป็นประวัติที่เชื่อถือได้ ท่านเขียนเล่าไว้ว่า เมื่อเด็กๆ มี
 เพื่อนแนะนำว่า ชาวอินเดียเป็นชาติอ่อนแอ เพราะไม่รับประทานเนื้อสัตว์
 ส่วนคน อังกฤษเข้มแข็งจนสามารถปกครองอินเดียได้ เพราะอังกฤษ
 รับประทานเนื้อสัตว์ เมื่อได้ฟังเช่นนั้น กานธีก็ลงรับประทานเนื้อแพะ
 คุหน้อยหนึ่ง โดยเหตุที่ไม่เคยรับประทานเนื้อสัตว์เลย จึงทำให้ท้อง-
 เสีย พอคกกลางคืนนอนหลับก็ฝันว่า แพะทั้งตัวเข้าไปคั่นอยู่ในท้อง
 ตั้งแต่นั้นมาก็ไม่รับประทานเนื้อสัตว์อีกต่อไป”

(รัฐบุรุษคนสำคัญในปัจจุบัน ของ หลวงวิจิตรวาทการ)

๒. ท่วงทำนองเขียนแบบกระชับรัดกุม เป็นท่วงทำนองเขียน
 ที่ไร้คำทุกคำให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ตรงความหมายที่สุด และข้อ
 ความที่กล่าวก็ไม่อ้อมค้อมหรือเล่นสำนวนโวหาร เช่นประกาศหรือแจ้ง-
 ความต่าง ๆ ของทางราชการ เป็นต้น ผู้ที่มีท่วงทำนองเขียนแบบนี้ได้
 แก่ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) และพระยาอนุมา-
 ราชธน เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

“ฝ่ายเดียวหุยเสพย์สุราแล้วขี่ม้าจะไปเที่ยวเล่น ครั้นมาถึงตรง
 ประตูกู่ที่อยู่ตึกอ้ว เห็นคนแก่ยืนร้องไห้อยู่ประมาณห้าสิบหกสิบคน เดียว-
 หุยจึงถามว่ามาร้องไห้อยู่ที่นี้ด้วยเหตุอันใด คนทั้งปวงจึงบอกว่าตึกอ้วให้
 เอาปลัดมาโบยตี ให้ชั้ตัวเล่าปีน้อราษฎร ครั้นข้าพเจ้าชวนกันจะเข้าไป
 ขอโทษ นายประตุมิให้เข้าไป แล้วชั้ตีข้าพเจ้าอีกเล่า ข้าพเจ้าได้ความ
 เจ็บอายจึงร้องไห้อยู่ฉนั้น เดียวหุยได้ยินดังนั้นก็โกรธ โจนลงจากหลัง
 ม้า วิ่งเข้าไปถึงประตู นายประตูก้ามก็มีฟัง ครั้นเดียวหุยเข้าไปในประตู
 เห็นปลัดต้องมัทม้อมัดทำอยู่ ตึกอ้วนั่งอยู่บนเก้าอี้ เดียวหุยทวาดแล้ว
 ร้องว่า อ้ายชั้เนื้อใหญ่ มีงูจุกกูหรือไม่ ตึกอ้วตกใจ เงยขึ้นเห็น
 เดียวหุย ยังมีทันตอบประการใด เดียวหุยเข้าจับจิกผมกระซาดตึกอ้วลง
 จากเก้าอี้”

(สามก๊ก ของ เจ้าพระยาพระคลัง หน)

๓. ท่วงทำนองเขียนแบบเข้มขัน เป็นท่วงทำนองเขียนที่ใช้
 คำซึ่งมีน้ำหนัก ใช้ประโยคอย่างมีภาพพจน์ ทั้งเปรียบเทียบและประชด-
 ประชัน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสนใจและสนใจ ผู้ที่มีท่วงทำนองเขียน
 แบบนี้ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เทียนวรรณและ
 ม.จ. อากาศคำเริง รพีพัฒน์ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

“เราเห็นว่าประเทศสยามของเรามีพลเมืองโง่มาก คนฉลาดรู้วิชา
 น้อยตัวนัก ทั้งราษฎรก็ยากจน ใจคอคับแคบไม่กว้างขวาง เพียง ๓ ชั่ว-
 คนเท่านั้นก็ไม่ว่าใครเป็น บู๊เป็นย่าตายายแล้ว บ้านเมืองก็ใหญ่กว้าง

มีคนไม่ต่ำกว่า ๑๕ ล้าน แต่จะหาคนโก่งสัก ๑๐ คนก็ไม่ได้ มีแต่คนซื้อตรงเสียทั้งนั้น เติมไปทั้งผืนแผ่นดิน.....

ประเทศสยาม แต่ผู้ชายยังโง่อยู่มากและซ้ำหากความเพียรมิได้ ใครมีเงินขึ้นสักหน่อยก็เย่อหยิ่งไม่รู้จักมนุษย์ ซ้ำใจคอหคหู้ไม่เผื่อแผ่แก่ใคร ถ้าใครไปเอื้อเพื่อเผื่อแผ่เข้าก็บิคเอาสต ๆ เป็นอันมิให้ไว้ใจเอาเสียเลยจริงๆ พบปะผู้ชายด้วยกัน ๑๐ คน ฟังเสียงพูดไม่ได้ยินใครพูดถึงความปรองคอง และมักมีแต่ความเย่อหยิ่งอวดดีเกินคุณที่มีอยู่ในคน”

(บทวิจารณ์สังคมไทย ของ เทียนวรรณ)

๔. ท่วงทำนองเขียน แบบสูงส่ง เป็นท่วงทำนองเขียนที่ใช้ศัพท์ก่อนข้างยาก การผูกประโยคมีชั้นเชิงมาก ผู้อ่านจะต้องมีพื้นฐานทางด้านภาษาและเรื่องราวใน ๆ พอสมควรจึงจะสามารถอ่านเข้าใจได้ ผู้ที่มีท่วงทำนองเขียนแบบนี้ คือ กรมสมเด็จพระปรมาธิบดีชิโนรส กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ และ น.ม.ส. เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

“อนิจจาน้ำตาเอ๋ย กระไรเลยซึ่งไม่เวทนา ไม่มีความเมตตาปราณี จะขอ โอกาส พอเฟื่อง พระ พักตร์ พระ ราชสามี ให้เต็ม เนตรก็ไม่ใคร่จะได้ แกล้งไหลหลังปลั่งไปไม่หยุดยั้ง ถ้าบังเสียซึ่งทัศนวิสัยมิให้เชยชมพระ อุดมรูปศิริวิลาส แลเราให้โอกาสแก่ท่านสิ้นกาลช้านานคนณาได้ถึง ๘ ปีเศษยังไม่พอโสภาคฐรเทศหรือประการใด นี่ท่านผู้กรรมกระทำเวรแก่เราหรือไหน จึงแกล้งหลังไหลไม่รู้ขาดสายวายวางฉะนี้”

(ปฐมสมโพธิกถา ของ กรมสมเด็จพระปรมาธิบดีชิโนรส)

๕. ท่วงทำนองเขียนแบบสละสลวย เป็นท่วงทำนองเขียนที่ใช้คำอย่างประณีตเหมาะสม การผูกประโยคก็เป็นไปอย่างวิจิตรบรรจง และชัดเจนแจ่มแจ้ง ความคิดที่แสดงออกมาก็น่าฟัง ทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งประทับใจ ผู้ที่มีท่วงทำนองเขียนแบบนี้ได้แก่ เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป พระยาอุปกิตศิลปสาร และคอกไม้สด เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

“บริโศกพลางปรึกษาถึงการงานกันไปพลาง ถึงกระนั้นวิชัยยังมิเวลาพินิจคุณลักษณะ ของหญิงสาวที่นั่งอยู่ตรงหน้าโดยละเอียดลออ สิ่งแรกที่เห็นโดยง่ายและสะดวกเพราะดูได้เต็มตา คือ ลำแขนซ้ายที่ทอดรับน้ำหนักตัว แขนนั้นขาวผ่องท่งกลมท่งเรียวและอ่อนหยัด มีถั่วขาจับซ้อนตักอาหาร มีผิวขาวละเอียดเช่นเดียวกับแขน ประกอบด้วยหลังมืออวบนูน นิ้วเล็กเรียว หลังเล็บมีสีดั่งกลีบในบัวหลวงเมื่อแรกบาน และปลายเล็บขาวสะอาดเป็นมัน ทรวดทรงของจันทร์ น้ออันเอ็นเมื่อขยับเขยื้อนเยื้องกรายก็อ่อนระทวยไปทั้งตัว ใบหน้าของหล่อนเป็นรูปไข่ แก้มอ้ม ผุดผาดหาคำหามิได้ จมูกเป็นสัน คิ้วดำและเล็กเรียวขนตาทั้งหน้าทั้งยาว ริมฝีปากจัมฉิมมีส่วนสัรับกันเหมาะเจาะทั้งริมฝีปากล่างและริมฝีปากบน”

(หนึ่งในร้อย ของ คอกไม้สด)

ที่ยกตัวอย่างว่าใครมีท่วงทำนองเขียนอย่างไร พร้อมทั้งกัตข้อ-ความมาให้ดูนั้น เป็นการชี้ให้เห็นอย่างกว้างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น มิได้หมายความว่า ผู้ที่กล่าวถึงนั้นจะมีท่วงทำนองเขียนจำกัด

เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น บางท่านอาจจะมีท่วงทำนองเขียนหลายแบบ และบางแบบอาจจะเกี่ยวกัน ไม่สามารถแบ่งได้แน่ชัดว่าเป็นแบบใด เช่นอาจจะเป็นทั้งแบบสูงส่งและแบบสละสลวยก็ได้ ทั้งนี้ก็สุดแล้วแต่วัตถุประสงค์และความสามารถในการเขียนของแต่ละท่าน

นอกจากท่วงทำนองเขียนแบบต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังมีท่วงทำนองเขียนแบบอื่น ๆ อีกเช่น แบบรกรคำ คือใช้คำมากแต่มีความหมายน้อย แบบไร้รสชาติ คือจืดชืดไม่ชวนอ่าน และ แบบขาดน้ำหนัก คือเขียนไม่กระชับรัดกุม เป็นต้น ท่วงทำนองเขียนแบบหลัง ๆ นี้เป็นแบบที่ไม่ดี จึงไม่ยกตัวอย่างมาให้ดู

ลักษณะของท่วงทำนองเขียนที่ดี

เท่าที่ยกตัวอย่างท่วงทำนองเขียนแบบต่าง ๆ มาให้ดูแล้ว จะเห็นได้ว่าท่วงทำนองเขียนเหล่านั้นมีความดีเด่นไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ความดีเด่นต่างๆเหล่านั้น คือลักษณะของท่วงทำนองเขียนที่ดี ซึ่งมีดังนี้

๑. ชัดเจนแจ่มแจ้ง คืออ่านเข้าใจง่ายไม่คลุมเครือ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การเลือกใช้คำง่าย ๆ ตรงความหมาย ผูกประโยคและเรียบเรียงข้อความดี มีเว้นวรรคและย่อหน้าถูกต้อง

๒. กระชับรัดกุม คือไม่ต้องเสียเวลาอ่านมากหรือที่เรียกว่าไม่เยิ่นเย้อ ท่วงทำนองเขียนจะกระชับรัดกุมก็ต่อเมื่อใช้คำทุกคำให้มีความหมาย ผูกประโยคให้กระชับ และแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา

๓. มีน้ำหนัก คือสามารถเร้าให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสนใจและประทับใจ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อใช้คำให้เหมาะ และใช้ข้อความให้มีภาพพจน์

๔. มีความเหมาะสม คือเข้ากับเรื่องราวที่เขียนได้เป็นอย่างดีตามปรกติ การเขียนเรื่องทุกประเภทต้องการความราบรื่นเรียบร้อย ไพเราะสละสลวย และหลีกเลี่ยงความระคายเคืองต่าง ๆ ดังนั้น การใช้คำที่สุภาพเหมาะสม และการจัดลำดับความอย่างประณีต จึงเป็นสิ่งสำคัญของท่วงทำนองเขียนที่ดี

๕. มีความจริงใจ คือเขียนตามความรู้สึกจากใจจริง ไม่พยายามเสแสร้ง ความไม่จริงใจนี้จะสังเกตเห็นได้จากการใช้ถ้อยคำสำนวนซึ่งผิดไปจากปรกติธรรมดาและความคติอย่างชนิดที่เรียกว่า “เกินไป” จึงควรระมัดระวังให้มาก

กลวิธีการเขียน

ความรู้เรื่อง คำ ประโยค และท่วงทำนองการเขียน ซึ่งกล่าวมาแต่ต้นนั้น คงจะเป็นพื้นฐานที่ทำให้เราสามารถเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ตามความต้องการได้อย่างถูกต้อง แต่ก่อนที่เราจะทดลองเขียนในโอกาสต่อไป ควรจะได้ทราบกลวิธีการเขียนเสียก่อน กลวิธีการเขียนในที่นี้หมายถึงวิธีเขียนเรื่องให้ผู้อ่านเข้าใจตามที่เรากต้องการ เกี่ยวกับเรื่องนี้มีสิ่งสำคัญที่ควรทราบ คือ

๑. การจัดใจความ
๒. ไวยากรณ์การเขียน

๑. การจัดใจความ หมายถึงการเรียงประโยคให้ต่อเนื่องกันไปจนได้ใจความตามต้องการ ตามปกติ ใจความหนึ่ง ๆ จะจัดอยู่ในย่อหน้าหนึ่ง ๆ คือเมื่อกล่าวจนหมดใจความตอนนั้นแล้วก็จะขึ้นย่อหน้าใหม่ ฉะนั้นในการเขียนแต่ละย่อหน้าจึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๑.๑ ให้มีใจความเพียงเรื่องเดียว คือกล่าวถึงความสำคัญแต่เพียงอย่างเดียว ถ้ามีข้อความขยายหรือยกตัวอย่างก็ต้องไม่ออกนอกเรื่อง ยกตัวอย่างเช่น

“พวกเราโดยมากที่เอาอย่างเขานั้น ใช่ว่าเพราะเราไร้สมองที่จะคิดริเริ่มทำอะไรเองก็หาไม่ได้ แท้จริงเป็นเพราะว่าเราขาดความกล้าพอที่จะเป็นผู้ริเริ่มเท่านั้น ข้าพเจ้าขอรับสารภาพว่า ข้าพเจ้าเองก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน และข้าพเจ้าไม่คิดเทียบผู้อื่นซึ่งเปรียบเทียบอยู่ในเรือลำเดียวกัน แต่มีบางเวลาที่ข้าพเจ้ากล้าพอที่จะยื่นคอออกมาพ้นกราบเรือนั้นได้บ้าง เช่นในเวลาที่ข้าพเจ้าเขียนเรื่องนี้เป็นตัวอย่าง และถ้ามีสหายของข้าพเจ้าอื่น ๆ จะกล้าชะโงกออกไปดูข้างนอกเรือให้มากกว่าที่มีผู้กล้าอยู่เคียงวันแล้ว บางทีเราจะหวังผลข้างหน้าได้บ้างกระมัง”

(ลัทธิเอาอย่าง ของ อัครพาท)

๑.๒ ให้แต่ละประโยคสัมพันธ์กัน คือประโยคต่าง ๆ ต้องต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันเป็นอย่างดีไม่สับสนหรือขัดแย้งกันเอง ขอให้สังเกตตัวอย่างต่อไปนี้

“รุ่งเช้าผู้เฝ้าเทวรูปไปถึงที่คันทไม้ ไม่พบเทวรูปซึ่งเคยเป็นเครื่องหากินของตน ก็เตือนธรรณีโพยตีพายกลับไปบ้าน และประกาศให้ฝูงชน

ทราบ ไม่ช้าชาวบ้านก็ออกเกรียวกราวช่วยกันออกตามเทวรูปที่หาย และ
โจษจรรวแซ่ไปในหมู่บ้าน ในขณะที่นั้นบิณฑาคารของเกศวะเที่ยวตามบุตร
ที่หลบหายไป กรณไปถามหาคนหนุ่มซึ่งมีลักษณะอย่างนั้น ๆ ก็มีคนกล่าว
ว่าจำได้ว่า เมื่อวันก่อนมีคนหนุ่มเช่นที่ว่าไปนั่งอยู่บนต้นไม้อันเป็นที่
สำนักของเทวรูปปัญจานน รุ่งขึ้นก็ทราบกันว่าเทวรูปหายไป”

(นิทานเวตาล ของ น.ม.ส.)

๑.๓ ให้มีการเน้นใจความสำคัญ คือจัดข้อความสำคัญที่สุดของ
ย่อหน้านั้นให้อยู่ในที่ซึ่งเด่นชัดที่สุด คือต้นย่อหน้าและท้ายย่อหน้า ยก
ตัวอย่างเช่น

“คำว่าสลัดเป็นภาษามลายูหมายความว่าช่องแคบในทะเล ชาว
มลายูซึ่งอยู่ตามชายฝั่งทะเลตอนช่องแคบมะละกาในสมัยโบราณ มักประ-
พาศักตนเป็นโจร คอยดักปล้นเรือสำเภาก็แล่นผ่านช่องแคบมะละกา ถ้า
เรือสำเภาลำใดไม่ติดลม ในคราวลมอับ ก็ต้องลอยแพค้างอยู่กลาง
ทะเล ชาวมลายูที่เป็นผู้อยู่บนฝั่งทะเลในช่องแคบ ซึ่งเรียกว่าชาวสลัด ก็
ถือโอกาสยกพวกลงเรือเล็กมาล้อมตีปล้นเรือสำเภานั้น คำว่าสลัดจึง
ติดมาเป็นคำในภาษาไทย หมายความว่าโจรสมุทรหรือโจรทะเล

(ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน ของ เสฐียรโกเศศ)

๑.๔ ให้มีความสละสลวย คือการจัดคำและข้อความให้น่าอ่าน
เช่นการใช้ประโยคสั้นยาวสลับกันบ้าง หรือการผูกประโยคเป็นแบบต่างๆ
ไม่ซ้ำกันเสียหมด และการวางเว้นบางอย่างเป็นต้นว่า การใช้คำซ้ำกันในที่
ใกล้ ๆ กัน การใช้คำเชื่อมโดยไม่จำเป็น การจบประโยคห้วน ๆ เป็นต้น
ขอให้สังเกตตัวอย่างต่อไปนี้

“คืนนั้นมีคนัก พายุพัดฝนตกเยือกเย็น ผู้คนไม่มีเดินไปมาในถนน พระราชาและพระราชบุตรตั้งพระพักตร์รีบดำเนินไปจนเห็นแสงไฟอยู่กลางป่าช้า ก็เสด็จตรงเข้าไปหาแสงไฟ เมื่อถึงขอบป่าช้า พระราชาหยุดชะงัก เพราะรังเกียจเหยียบพื้นดินโสโครกด้วยชากศพ ทรงเหลียวดูพระราชบุตรเห็นมิได้ครั้นคร้ามเลย สององค์ก็ทรงดำเนินตรงเข้าไป”

(นิทานเวตาล ของ น.ม.ส.)

เรื่องการจัดใจความเป็นย่อหน้านอกจากที่กล่าวมาแล้วนี้ ยังมีสิ่งที่น่าสังเกตอีกบางประการคือ ในการเขียนบทสนทนา เรานิยมขึ้นย่อหน้าใหม่เพื่อให้เห็นว่าเป็นคำพูดของคนหนึ่ง ๆ และในการอธิบายข้อความซึ่งต้องการแยกให้เห็นอย่างเด่นชัด ก็ใช้วิธีย่อหน้าใหม่เหมือนกัน แต่ย่อหน้าแล้วข้อความโดยส่วนรวมยังมีความสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน อยู่ การเขียนย่อหน้าแบบหลังนี้กำลังเป็นที่นิยมกันในหมู่นักเขียน คอลัมน์ตามหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่นคอลัมน์ “กีกฤทธิ” ซึ่งอยู่ในหน้า ๕ ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ น่าสังเกตว่าการใช้ย่อหน้าแบบนี้ผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดติดตามผู้เขียนให้ทัน มิฉะนั้นก็อาจจะไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ตรงกัน ดังนั้น ในการเขียนเรื่องทางวิชาการซึ่งเราปรารถนาให้อ่านข้อเขียนของเราเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งโดยสะดวกแล้ว ก็ไม่ควรใช้วิธีย่อหน้าใหม่มากเกินไป ขอให้พิจารณาตัวอย่างดังต่อไปนี้

“การเดินทางของนิสิตนักศึกษา ออก จะเป็น เรื่อง ชุก ชุม อยู่ใน ระยะเวลา และการเดินทางของนิสิตนักศึกษานั้น มักจะไปที่นายกรัฐมนตรี ทุกครั้งไป

เพราะการศึกษาของมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับ สำนัก นายกรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรีเป็นนายกสภาการศึกษาของทุกมหาวิทยาลัย

เมื่อนิสิตนักศึกษาที่มีเรื่องอันใดที่จะต้องเรียกร้อง ก็เดินขบวนไปหา
นายกรัฐมนตรี

ถ้าการเรียกร้องนั้นเป็นผลสำเร็จ นิสิตนักศึกษาก็เลิกเดินขบวน
และกลับไปเรียนหนังสือตามปกติ

เมื่อปรากฏว่านิสิตนักศึกษาเรียกร้องสิ่งที่ตนต้องการจากนายกรัฐ-
มนตรีได้สำเร็จเสมอ นิสิตนักศึกษาก็ย่อมจะต้องเห็นว่าการเดินขบวน
นั้นเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้ นายกรัฐมนตรีหรือสภาการศึกษาทำอะไรตามใจ
ตนได้

นิสิตนักศึกษาก็จะเดินขบวนกัน ทุกครั้งที่มีความต้องการอะไร
เกิดขึ้น

ความต้องการและข้อเรียกร้องของนิสิตนักศึกษานั้น บางทีก็ชอบ
ธรรม บางทีก็ไม่ชอบธรรม

บางครั้งก็ถูก แต่บางครั้งก็ผิด

เพราะนิสิตนักศึกษาก็เป็นแต่เพียงปุถุชน และยังอยู่ในวัยที่มี
อารมณ์ร้อนแรงอาจเห็นผิดเป็นชอบได้ง่าย

มิใช่ว่าเป็นนิสิตนักศึกษาแล้วจะมีความสามารถเป็นพิเศษ เห็น
อะไรถูกไปหมด และทำอะไรถูกไปหมด

เมื่อนิสิตนักศึกษาเดินขบวนไปหานายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี
ในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่ก็ต้องวินิจฉัยว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรยอม
ตามนิสิตนักศึกษา และอะไรที่ควรจะหนักแน่นไม่ยอมตาม

หากนายกรัฐมนตรีนั่นเองก็จะเป็น ต้นเหตุ ทำให้บัณฑิตนักศึกษาดำเนินขบวนไปไม่มีที่สิ้นสุด

การเดินขบวนของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปีที่ ๑ เพื่อขอให้รัฐบาลใช้ระบบหน่วยกิตใหม่มหาวิทยาลัยคราวนี้เป็นเรื่องที่ต้องคิดมากสักหน่อย หากยอมตามง่าย ๆ อาจเกิดผลเสียหายหลายประการ

ระบบหน่วยกิตเป็นระบบใหม่ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ก็ได้เคยใช้จนเป็นที่รู้จักกันดีแล้วในวิทยาลัยอื่นเช่นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

ไม่ปรากฏว่าเป็นที่เคียดแค้นแก่นักศึกษาวิทยาลัยนั้นอย่างไร

แต่เมื่อเป็นของใหม่สำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ต้องศึกษาตามระบบนี้ก็ย่อมจะยังไม่เข้าใจดี

เรื่องนี้จะโทษนักศึกษาไม่ได้

แต่การใช้ระบบหน่วยกิตกับนักศึกษาปีที่ ๑ ก็เป็นไปตามมติของสภาการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เมื่อเป็นเช่นนี้คณะบดีทั้งหลายของมหาวิทยาลัยนั้น ก็จะต้องถือว่าเป็นการรับผิดชอบร่วมกันที่จะให้การปฏิบัติตามมตินี้เป็นไปโดยราบรื่น
จริงอยู่ คณะบดีบางท่านอาจไม่เห็นด้วยกับระบบหน่วยกิต

แต่เมื่อแพ้มติในสภาการศึกษาแล้ว ก็น่าจะยอมรับมตินั้นว่าผูกมัด
คนด้วย

มิใช่ถือว่ามติแพ้แต่คนไม่แพ้

เมื่อนักศึกษาแสดงท่าทีว่าไม่พอใจหรือไม่เข้าใจในระบบหน่วยกิต ก็เป็นหน้าที่ของคณบดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณบดีคณะ ศิลปศาสตร์ ซึ่งรับผิดชอบในนักศึกษาปีที่ ๑ จะต้องเรียกประชุมนักศึกษาชี้แจง ให้เข้าใจในระบบหน่วยกิต และเหตุผลที่สภาการศึกษาลงมติให้ใช้ระบบนั้น

แต่ตามข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่า ได้มีใครในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พยายามที่จะทำความเข้าใจกับ นักศึกษา ใน เรื่อง นี้ เลย ก่อน ที่ นักศึกษา จะเดินขบวน

มีแต่เสียงนักศึกษาพูดกันว่า แม้ท่านคณบดีคณะศิลปศาสตร์ก็ไม่เห็นด้วยกับระบบหน่วยกิต

แล้วนักศึกษาก็เดินขบวน

และเมื่อเดินขบวนไปพบนายกรัฐมนตรีแล้ว นายกรัฐมนตรีก็รับปากกับนักศึกษาว่าจะให้สภาการศึกษาพิจารณาเรื่องนี้ใหม่

ขณะที่เขียนนี้ยังไม่ทราบว่าสภาการศึกษาจะมีมติอย่างไรต่อไป

แต่การที่นายกรัฐมนตรีรับปากกับนักศึกษาว่า จะยกเอาเรื่องที่สภาการศึกษาลงมติไปแล้วขึ้นพิจารณาใหม่นั้นก็เป็น เรื่อง ที่ล่อแหลมเต็มที่อยู่แล้ว

และกระทบกระเทือนถึงเสรีภาพและสัจจะ (Integrity) แห่งการศึกษาชั้นอุดมศึกษาโดยตรง

ในการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยนั้น คณาจารย์จะต้องมีเสรีภาพในการกำหนดหลักสูตรและวิธีสอนตลอดจนมีสัจจะในการสอน ก็สอนให้นิสิต นักศึกษาได้มีความรอบรู้ในวิทยาการ โดยปราศจากอคติใด ๆ มาครอบ

คลุม และให้นิสิตนักศึกษาได้เป็นตัวของตัวเอง มีความคิดเห็นอย่างเสรีชน ไม่มีการเกลากล่อมให้เกลียดชังฝ่ายใดหรือลัทธิใด ๆ และไม่หลงนิยมหนักไปในฝ่ายใดหรือลัทธิใด

สมมุติว่ารัฐบาลปัจจุบันเข้ามามีอำนาจอิทธิพลเหนือคณาจารย์และบังคับให้อาจารย์มหาวิทยาลัยสอนนิสิตนักศึกษาให้เอนเอียงไปทางฝ่ายรัฐบาล หรือนับถือเลื่อมใสรัฐบาลแต่ฝ่ายเดียว

การกระทำเช่นนี้ก็คงจะไม่มีใครชอบ และคงจะมีคนตำหนิประณามและกีดกัน

ตามความจริงรัฐบาลก็ไม่ได้ทำเช่นนั้น ถึงแม้ว่าจะมีอำนาจและอิทธิพลอยู่ในมือ

แต่อำนาจและอิทธิพลนั้นมิได้มีอยู่แต่ในมือรัฐบาลเท่านั้น นิสิตนักศึกษาก็มิได้

และถ้าไม่ระมัดระวังปล่อยให้ใช้อำนาจ อิทธิพล นั้นกับคณาจารย์แล้ว การศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยของเมืองไทยก็อาจถูกนิสิตนักศึกษามบังคับเอาด้วยความหลงผิดจนหมดเสรีภาพและสัจจะ

ตั้งที่กำลังเป็นอยู่ในประเทศอื่นบางประเทศในขณะนี้

การตัดสินใจของสภาการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันนี้จึงต้องการความหนักแน่นอย่างยิ่ง

เพราะถ้ายอมนักศึกษาในเรื่องระบบหน่วยกิตแล้ว

ต่อไปก็ต้องยอมให้นักศึกษากำหนดหลักสูตรและแนวการสอนวิชาต่าง ๆ เอาเอง

ถ้าพูดกันให้ถึงที่สุดอย่างไม่น่าจะเป็นไปได้ นักศึกษารุ่นต่อ ๆ ไปอาจเดินขบวนเรียกร้องให้ประธาปริญญากับกันโดยไม่ต้องสอบไล่ก็ได้

ซึ่งเมื่อเคยยอมกันมาเสียแล้วในเรื่องอื่น ๆ ก็จะต้องยอมกันต่อไป
ครูบาอาจารย์ซึ่งหาทำยากอยู่แล้วก็จะพากันท้อใจ และจะหาได้
ยากยิ่งขึ้นไปอีก

ผลเสียหายจะเกิดขึ้นแก่ใครนั่นเห็น จะไม่ต้องกล่าวถึงในที่นี้
และถ้าถึงขนาดยอมให้นักศึกษาลงมติเลือกเอาระบบการศึกษาเสีย
เองแล้ว

สภามหาวิทยาลัยก็เห็นจะไม่ต้องมีไว้ให้เสียเงินเสียเวลาอีกต่อไป
มีปัญหาอะไรก็ให้นักศึกษาลงมติกันเอาเองก็แล้วกัน”

(“คึกฤทธิ์” สยามรัฐวันที่ ๑๕ ม.ค. ๑๔ ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช)

๒. โวหารในการเขียน หมายถึง กลวิธี ใดอย่างหนึ่ง ซึ่ง
ผู้เขียนกำหนดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายว่าในการเขียนครั้งนั้น เรื่องนั้น จะ
ให้อะไรแก่ผู้อ่าน เช่นต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความเข้าใจ ก็ใช้
กลวิธีหรือโวหารในการเขียนอย่างหนึ่ง ต้องการให้ผู้อ่านเกิดความซาบ
ซึ้งก็ใช้โวหารการเขียนอีกอย่างหนึ่ง เป็นต้น โวหารในการเขียนที่มัก
ใช้กันโดยทั่วไป พอจะแบ่งออกได้ดังนี้

๒.๑ โวหารเชิงบรรยาย เป็นโวหารที่ใช้ในการเล่าเรื่องตามที่คุณ
เขียนได้รู้ได้เห็นมา เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้และประทับใจราวกับ ได้พบด้วย
ตนเอง โวหารแบบนี้มักใช้ในการเขียนบทความ นิทาน นิยาย ประวัติ
ตำนาน รายงาน และจดหมายเหตุ เป็นต้น ยกตัวอย่าง เช่น

“ในเรื่องที่เลื่องลือว่า ความไข้เมืองเพชรบูรณ์ร้ายแรงนั้น
เมื่อไปเห็นเมืองเพชรบูรณ์ก็พอได้เค้าเข้าใจว่าเป็นเพราะเหตุใด คงเป็น
เพราะเหตุที่เมืองเพชรบูรณ์ตั้งอยู่ที่ลุ่มริมลำน้ำ มีเทือกเขาสูงกระหนาบ

อยู่ใกล้ ๆ ทั้งสองข้าง เทือกเขานั้นเป็นหินปูน ถึงฤดูแล้งต้นไม้แห้ง
ไม่มีใบ หินถูกแดดร้อนจัดไอชื้น ลมพัดมาแต่ทิศใดก็พัดพาเอาไอหิน
เข้ามาร้อนอบอยู่ในเมือง พอเริ่มฤดูฝนคนถูกไอร้อนของหินกับไอน้ำ
ผสมกันก็อาจจะเป็นไข้ได้สถานหนึ่ง ในฤดูฝน ๆ ตกชะใบไม้ที่หล่น
ร่วงเน่าเปื่อยอยู่บนเขาพาเอาพิษไข้ลงมากับน้ำ คนก็อาจเป็นไข้ด้วยกิน
น้ำมีพิษสถานหนึ่ง เมื่อสิ้นฤดูฝนน้ำท่วมแผ่นดินลดกำลังแผ่นดินชื้น
ลมหนาวพัดมาระคนกับความชื้นก็อาจเกิดไข้ได้อีกสถานหนึ่ง แต่สังเกต
คนในพื้นที่เมืองหรือแม้คนต่างถิ่นที่ไปอยู่จนคุ้นที่แล้ว คุณนายก็เป็นปกติ
ไม่แปลกกับที่อื่น”

(นิทานโบราณคดี ของ สมเด็จพระยาตำราญ ฯ)

๒.๒ โวหารเชิงอธิบาย เป็นโวหารที่ใช้ในการชี้แจงแสดงเหตุ-
ผลให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เช่น การอธิบาย
กฎเกณฑ์ ทฤษฎี และวิธีการต่าง ๆ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

“การสำเร็จโทษเจ้านายนั้น พม่าใช้วิธีอย่างเดียวกับไทย คือเอา
องค์เจ้านายใส่ถุงแล้วทุบด้วยท่อนจันทน์ วิธีนี้เป็นวิธีที่เก่าแก่โบราณมาก
มาร์โคโปลโล ฝรั่งชาวอิตาลีที่มายังเอเชียก่อนฝรั่งคนอื่น ๆ เมื่อหลายร้อยปี
มาแล้วก็บันทึกเรื่องนี้เอาไว้ เหตุที่ต้องใช้ท่อนจันทน์สำเร็จโทษและ
ไม่ใช่ของมีคมนั้น ก็อาศัยหลักที่ว่าโลหิตพระเจ้าแผ่นดินหรือเลือด
ชาติยวงศันนั้นจะตกลงถึงแผ่นดินไม่ได้ ถุงที่ใส่นั้นใช้ผ้ากำมะหยี่สีแดง
เพราะสีแดงเป็นสีของชาติยวง และ มีประโยชน์ที่ว่าถึงแม้ว่าจะตกพระ-

โลหิตออกมาบ้างก็จะซึมอยู่ในผ้าแดง มองไม่เห็น ในเมืองไทยนั้นที่
จะสำเร็จโทษเจ้านายต้องทักใบทองปลงบนพื้นดินอีกชั้นหนึ่ง เพื่อป้องกัน
ให้แน่นอนยิ่งชั้นมิให้พระโลหิตตกถึงพื้นดินได้ และใบทองนั้นก็เปื้อนผ้า
พลาสติกของไทยมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ส่วนท่อนจันทน์ที่ใช้ “ทูป” นั้น
ความจริงมิใช่ท่อนซุงทั้งท่อน แต่เป็นไม้พลองเหลาแล้ว รูปร่างเหมือน
ไม้ตีเบสบอลสีของฝรั่ง มีขนาดและน้ำหนักเหวี่ยงได้พอดี อาการที่ “ทูป”
นั้นก็มีใช้ทูปจนและเป็นแน่นอน แต่ต้องเลี้ยงให้ไ้ตรงคอท่อ คีที่นั่น
แรง ๆ ไปกเดียว คอท่อหักก็สวรรคต ทิวศคต สันพระชนม์ หรือสัน
ชีพทักษัย์ สดแต่กรณี”

(พม่าเสียเมือง ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช)

๒.๓ โวหารเชิงพรรณนา เป็นโวหารที่ใช้ในการบรรยายเรื่องราว
อย่างละเอียดและประณีต ก็นอกจากจะให้ผู้อ่านได้รู้แล้ว ยังเพิ่มเติม
อารมณ์และความรู้สึกให้ผู้อ่านเคลิบเคลิ้ม เกิดมโนภาพหรือจินตนาการ
อีกด้วย โวหารแบบนี้มักใช้เมื่อพรรณนาสภาพของสถานที่ต่าง ๆ บุคคล
เกียรติคุณและความรู้สึกต่าง ๆ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

“กามนิทกับวาสฏฐีลยมาถึงที่ราบแห่งหนึ่งคุราวกับทะเล มีแต่
หญ้าหนามท่าเตี้ยเป็นพง ดัดไปทางหน้าเป็นป่าตาล แลคเป็นรูปโค้งอยู่
ระกะ เห็นเป็นพีคไป ลอยมาถึงบ้านัน รู้สึกว่ามีเขาบังมีคครมชั้นทุกที่
ลำต้นตาลมีแสงคล้ายโลหะ บนยอดมีเสียงคล้ายโลหะกระทบกัน มอง
ไปข้างหน้า เห็นแสงสว่างฉูดฉาดเป็นลำ ๆ พุ่งปลายแหลมเด่นสายอยู่
ปลาบแปลบจนเกือบนัยน์ตา ต้องเอามือปิด กล้าย ๆ กับว่าที่โนบ้านัน

มีเสาเงินมัทธา ถูกแสงสุริย์ในตอนเช้าแผดมากระทบแล้วสะท้อนแสง
 แสงตาแปลบ ๆ ภายหลังเมื่อทั้งสองแข่งใจเปิดหน้า ก็เห็นคนกำลัง
 เลื่อนลอยออกจากเขตป่าตาลมาแล้ว เห็นกงคาสวรรค์อยู่ข้างหน้า มี
 กระแสน้ำแผ่ไปค้งเงินยวงจนจกขอบฟ้า ริมฝั่งมีระลอกน้อย ๆ เป็นประ-
 กายราวกับดาวร่วงลอยมาติดบนหาดทราย ฉายแสงพร่างพราวเป็นประ-
 พาล ส่วนท้องฟ้าอันเล่า ตามปกติควรจะแจ่มใสขึ้นเมื่อจวนจะถึงขอบฟ้า
 แต่ในที่นี้ตรงกันข้าม ในชั้นต้นเป็นสีครามอ่อนแล้วเข้มเข้าทุกที จนในที่สุด
 ถึงตอนขอบฟ้าเลยก็บเป็นสีดำสนิทจกกับสายน้ำ ซึ่งมีแสงขาวเห็นเป็น
 แนวชัด”

(กามนิต ของ เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป)

๒.๔ ไหวหารเชิงอภิปราย เป็นไวยาหารที่ใช้ในการแสดงความคิด
 เห็นซึ่งอาจจะถูกหรือผิดก็ได้เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านให้คล้อยตามความคิด
 เห็นนั้น ๆ ไวยาหารแบบนี้มักใช้ในการสั่งสอน ชักจูงใจและการตอบโต้
 กันทางหน้าหนังสือพิมพ์ ยกตัวอย่างเช่น

“โคลนก้อนร้ายที่สุดอีกก้อน ๑ ก็คือความหุยมหุยม ซึ่งเป็ผล
 โดยตรงแห่งการถือตนเป็นสำคัญ อันเกิดจากความสงบศึกและความศิว-
 ไลซ์ ในเวลาสงครามคนเราทุกคนมีกิจอันพึงกระทำทั้งด้วยกายและด้วย
 ใจมากเกินไปที่จะนึกถึงตน และที่จริงถึงแม้ว่าอยากจะนึกถึงก็ไม่ได้
 เพราะฉะนั้นทุกประเทศที่สงบศึกมานาน พลเมืองแห่งประเทศนั้นจึง
 กลายเป็นคนถือตนว่าสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น เห็นแต่ประโยชน์ของตน
 มีความคิดแคบ ทั้งนิสัยก็หุยมหุยมมากขึ้นทุกวัน

ในประเทศเราเองก็เช่นกัน ก่อนที่เราได้รับความ "ศิริไลซ์" ถึงเพียงนี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าความสำราญใจในเวลาปรกติของเรา คงจะได้มีแก่เรามากกว่าเวลาบั้นนี้เป็นแน่ เพราะว่าคงจะมีไต่ยกตนให้สูงลอยถึงปานนี้ นิสัยใจคออันหยาบหยาบอย่างบั้นนี้จึงมิได้มีแก่เรา ต่อเมื่อความ "ศิริไลซ์" จากยุโรปมาถึงเราเข้าแล้วสอนให้เราารู้สึกคุณค่าแห่งความ "ศิริไลซ์" ในทางที่ให้ความสุขสำราญส่วนตัว เมื่อนั้นเราจึงได้รู้สึกขึ้นมาว่าเราได้ละเลยประโยชน์ส่วนตัวของเราไปนานใด แต่นั้นมาเราก็มิได้เฉื่อยชาประกอบกิจการทั้งปวงให้เจริญทันสมัย เพราะฉะนั้นในเวลาไม่ช้านัก เราทัก ๆ คนจึงไต่ยกตนขึ้นไปลอยอยู่บนแท่นซึ่งเราได้ทำขึ้นไว้เอง สำหรับตัวเรานั้น เราได้ถึงแล้วซึ่งความ "ศิริไลซ์" และด้วยเหตุนี้ เราจึงได้กลายเป็นคนที่มีนิสัยหยาบหยาบ

บุคคลที่มีนิสัยหยาบหยาบนั้น ความจริงเป็นคนที่น่าขัน แต่บางทีก็เป็นอันตรายได้ เพราะว่าเขามักจะเต็มไปด้วยความมั่งร้าย กิจการใด ๆ ที่มีขึ้น ถ้าเขามีได้มีส่วนหรือเป็นตัวละครสำคัญอยู่ในกิจการนั้น ๆ แล้วเขาเป็นไม่เห็นด้วยทั้งสิ้น และเพื่อกันทางมิให้กิจการนั้นดำเนินไป เขาจะยับยั้งที่จะใช้อุบายแม้จะเลวทรามปานใดนั้นก็หาไม่ และกิจการนั้นถึงแม้จะเป็นของสำคัญสำหรับชาติบ้านใด ก็ไม่ประหลาดอะไรถ้าเขาไม่มีส่วนอยู่ด้วย และจะไม่ได้รับความสรรเสริญ เฉพาะตัวเขาแล้วคนหยาบหยาบที่ว่าเป็นต้องไม่เห็นด้วยทั้งสิ้น ! ทั้งนี้ใช้ว่าเขาจะทำการโดยเปิดเผยก็หาไม่ได้ เพราะการที่กระทำเช่นนั้น ถ้าไปเสียท่วงทีในการโต้ตอบกันก็เป็นเสียรัศมีส่วนตัว คนชนิดนี้จึงพอใจทำการแต่ในที่มืด หรือจะใช้คำเปรียบให้สม

สมัยก็จะใช้ได้ว่า คนชนิดนี้พอใจชุกอุโมงค์วางดินระเบิดมากกว่าการ
ประจัญบานด้วยดาบปลายปืนหรือยิงต่อสู้ด้วยปืนใหญ่

กิจการอย่างใด ๆ มีบ้างหรือไม่ซึ่งเริ่มขึ้นในสมัยนี้ที่มีผู้ “ชุก
อุโมงค์ทำลาย” เช่นนั้น ? การตั้งคณะเสือป่า ตามที่เราทั้งหลายย่อมรู้
อยู่ด้วยกันแล้ว ก็อาจจะยกขึ้นได้เป็นตัวอย่าง แต่เรื่องนี้ขอยุติกันที่
เพราะข้าพเจ้าหวังใจว่าเป็นเรื่องเก่าแล้ว และจะไม่มีใครฟื้นขึ้นมาอีก
ส่วนความคำวิของกรมการราชนาวีสยามคนั้น ประสบสมัยที่เหมาะสมกว่า
การตั้งเสือป่า ด้วยเหตุที่ได้เริ่มจัดขึ้นในเวลาซึ่งผู้ที่มีสติปัญญาทั้งหลาย
พากันรู้สึกยุทธภัยว่ามีอยู่เพียงใด แต่ถึงกระนั้นราชนาวีสยามจะได้รอก
พ้นจากคนชุกอุโมงค์วางดินระเบิดที่อยู่ทั่วไปนั้นก็หาไม่ได้ อุทาหรณ์
ต่าง ๆ ยังมีที่จะยกมากล่าวได้เป็นอันมาก แต่จะยกขึ้นทำไม อ่านนั้นก็
ไม่สนุกดอกมิใช่หรือ ?

บัดนี้ ข้าพเจ้าจะขอถามท่านทั้งหลาย ว่าในการที่บรรพบุรุษของ
เราเมื่อ ๒๐๐๐ ปีมาแล้วได้พร้อมใจกันผลัดตัวออกห่างจากความกดขี่
ของเจ้าแผ่นดินจีน มาตั้งคณะเป็นใหญ่ให้นามว่าชาติไทยขึ้นนั้น มีลัก-
ษณะอันหม่อมหมิมอยู่ในการนั้นบ้างหรือไม่ ? ในการที่พระร่วงเมืองละโว้
ได้คดกลองพระทัยจะไม่ส่งส่วยนาไปยังเจ้ากรุงขอมผู้เป็นใหญ่ก็ดี เมื่อสม-
เด็จพระเจ้ารามธิบดีที่ ๑ พระเจ้าอู่ทองได้ย้ายมาตั้งราชธานีในกรุงศรี-
อยุธยา ก็คือตั้งราชอาณาจักรไทยขึ้นได้ในสมัยที่ขอมผู้เป็นศัตรูยังมีอำนาจ
อยู่นั้นก็ดี หรือในการที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชผู้ทรงเป็นมหาวีรบุรุษ
แห่งชาติเราได้ทรงกู้เมืองเป็นอิสระ ไม่ยอมอ่อนต่อพระเจ้าหงสาวดี และ

ทรงกระทำยุทธหัตถีมีชัยแก่พระมหาอุปราชาแห่งหงสาวดีก็ดี หรือในการ
ที่สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงสถาปนาราชธานี ณ กรุงเพ-
มหานครนี้ก็ดี เหตุการณ์เหล่านี้ได้มีลักษณะอันหม่อมหม่อมบ้างหรือไม่?
ข้าพเจ้าก็ไม่จำเป็นที่จะกล่าวว่าคำตอบปัญหาอัน ล้วนเป็นคำปฏิเสธทั้งสิ้น!

แต่ถ้าท่านจะพลิกอ่านพงศาวดารของเราดู ท่านจะเห็นได้ว่า ก่อน
หน้าที่จะเกิดความพินาศฉิบหายแก่เราคราวใดต้องมีสมัยเวลาที่คนเราเกิด
ความหม่อมหม่อมยุงก็ร้ายซึ่งกันและกัน อันเป็นผลแห่งความปรารถนา
หาประโยชน์และความเป็นใหญ่ส่วนตัวทั้งสิ้น”

(โคลนติดล้อ ของ อัครพาท)

การใช้โวหารต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น มิได้จำกัดว่าเรื่องใดจะต้องใช้โวหาร
แบบใดตลอดทั้งเรื่อง บางครั้งก็อาจใช้โวหารหลาย ๆ แบบในเรื่องเดียว
กันได้ ข้อสำคัญ ผู้เขียนจะต้องรู้ว่าเมื่อใดจะใช้โวหารชนิดใดจึงจะทำ
ให้ข้อเขียนของเรามีค่าและน่าอ่านที่สุด

สรุป

๑. ท่วงทำนองเขียน คือลีลาทำที่ในการเขียนที่แสดงออกมาและ
ปรากฏให้เห็นจนเป็นที่สังเกตได้ว่าใครมีลักษณะอย่างไร

๒. ท่วงทำนองเขียนแบ่งออกได้เป็นหลายแบบคือ

- แบบเรียบ ๆ
- แบบกระชับรัดกุม
- แบบเข้มข้น
- แบบสูงส่ง
- แบบสละสลวย

๓. ท่วงทำนองเขียนที่ดี ควรจะมีลักษณะดังนี้

- ชัดเจนแจ่มแจ้ง
- กระชับรัดกุม
- มีน้ำหนัก
- มีความเหมาะสม
- มีความจริงใจ

๔. กลวิธีการเขียน คือวิธีเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจตามที่ผู้เขียนต้องการ ซึ่งมีเรื่องสำคัญที่ควรทราบคือ

- การจัดใจความ
- ไวยากรณ์ในการเขียน

๕. การจัดใจความในย่อหน้าหนึ่ง ๆ จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- ให้มีใจความเพียงเรื่องเดียว
- ให้แต่ละประโยคสัมพันธ์กัน
- ให้มีการเน้นใจความสำคัญ
- ให้มีความสละสลวย

และขอให้พิจารณาการใช้ย่อหน้าซึ่งเขียนกันในปัจจุบัน

๖. ไวยากรณ์ในการเขียนซึ่งใช้กันทั่ว ๆ ไป มีดังนี้

- ไวยากรณ์เชิงบรรยาย
- ไวยากรณ์เชิงอธิบาย

— โวหารเชิงพรรณนา

— โวหารเชิงอภิปราย

หนังสือที่ควรอ่านประกอบ

๑. ประชุมประกาศในรัชกาลที่ ๔
๒. พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ (ประเภทร้อยแก้ว)
๓. บทความพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖
๔. รวมปาฐกถา ของ หลวงวิจิตรวาทการ
๕. นวนิยาย ของ ม.จ. อากาศคำเริง รพีพัฒน์
๖. นวนิยาย ของ คอกไม้สด
๗. สารคดี ของ สมเด็จพระยาตำราญราชานุภาพ
๘. บทความ สารคดีและนิทาน ของ น.ม.ส.
๙. สารคดีและนวนิยาย ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
๑๐. บทความ ของ เทียนวรรณ
๑๑. บทความและสารคดี ของ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
๑๒. สารคดี ของ ศาสตราจารย์ พระยาอนูมานราชชน

หมายเหตุ บทนี้ไม่มีแบบฝึกหัด ขอให้นักศึกษาอ่านหนังสือที่แนะนำ
มานี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถอ่านได้ และถ้าเป็นไปได้
ขอให้ลองฝึกเขียนคู้บ้างตามความสนใจ